

van een metalen vernikkelden bol, waarop kunstmatig veranderingen zijn aangebracht, opdat men leere uit de keratogrammen het oppervlak van het onderzochte voorwerp af te lezen. Schrijver geeft dan zijn klinische ervaringen in den vorm van een groot aantal fraaie photo's, die den lezer overtuigen, dat zijn toestel bruikbaar is en een aanwinst voor de oogheekkundige kliniek.

Het geschrift strekt den schr. tot eer; het munt uit door groote helderheid, verraadt schranderheid en practischen zin, is trouwens ook een vrucht uit ROCHAT'S kliniek. ZEEMAN.

O. BRUNS und K. THIEL, *Die Wiederbelebung*. Uitg. URBAN en SCHWARZENBERG. Berlijn, Prijs 9 mark.

BRUNS heeft met het schrijven van dit boek een verdienstelijk werk verricht. Na het werk van VAN EIJSSELSTEIN, bestond werkelijk behoefte aan een publicatie, waarin datgene, wat thans op dit gebied genoemd moet worden, vastgelegd is. Geen schrijver, geen publicatie, geen methode van behandeling, geen mogelijkheid, waarbij de kunstmatige ademhaling moet worden toegepast, is vergeten.

Dat de reeds vroeger gepubliceerde proeven en onderzoekingen van BRUNS, den onvermoeiden vorscher op het gebied van de kunstmatige ademhaling, in dit geheel zijn opgenomen, is voldoende, om het aan iederen arts aan te bevelen. Of het echter geschikte lectuur zal zijn voor den geschoolden leek, zal afhangen van diens ontwikkeling; deze zal ongeveer moeten overeenstemmen met die van een ervaren medicus.

Behalve deze aanbeveling slechts een opmerking, (geen aanmerking): BRUNS blijkt geen voorstander te zijn van toediening van het zuurstof-koolzuurmengsel, dat o. a. van Amerikaansche zijde zoo warm wordt aanbevolen. J. W. LOOS.

R. PEMBERTON, *Arthritis and rheumatoid conditions*, BAILLIÈRE, TINDALL & COX, London, 1929. Prijs 25 shilling.

Onder dezen eenigszins samengestelden titel vatten de Amerikanen samen, wat de Engelschen korter en niet minder duidelijk „Rheumatic Diseases” noemen. Het werk van PEMBERTON is een zeer groote aanwinst voor ieder, die een studie van de rheumatische ziekten maken wil. Vele inzichten door den schrijver in dit boek vermeld, kenden wij reeds uit zijn artikelenreeks van de laatste tien jaren.

Het kenmerkende van PEMBERTON'S werk is vooral hierin gelegen, dat hij, in tegenstelling met bijna alle Amerikaansche onderzoekers van het reumavraagstuk, niet uitsluitend in een focus *de oorzaak* van den rheumatischen ziekte-toestand zoekt maar zelfstandig en onafhankelijk van de voorstellen van de Int. Ligue (proposals) verschillende oorzakelijke factoren aanneemt (gestel, stoornissen in den huidbloedsomloop, enz.).

Als tweede belangrijk punt in dit standaardwerk komt naar voren de meening van den schrijver, die de „gewrichtsafwijkingen” steeds als een symptoom ziet van een „underlying pathology”. De arthri-

tis is steeds volgens hem slechts een symptoom, evenals de neuralgie en de spieraandoeningen en plaatselijke behandeling zonder meer is nooit voldoende. De groote verdienste van PEMBERTON als internist is tevens, dat hij in Amerika een der eersten was, die physische therapie bij chronisch rheuma methodisch en critisch toepaste en een groot deel van zijn eigen onderzoekingen hangen samen met het zoeken naar een verklaring, waarom physische therapie meermalen zoo'n gunstigen invloed heeft. Vandaar zijn onderzoekingen over den huidbloedsomloop.

Clinisch heeft dit werk zijn groote beteekenis door de nauwkeurige analyse van ongeveer 1100 gevallen van chronisch-rheumatische aandoeningen door PEMBERTON zorgvuldig onderzocht.

Niet in alles kan ik de opvatting van den schrijver deelen; de classificatie in atrophische of „proliferative” en hypertrophische of „degenerative” arthritis kan ik niet gelukkig noemen, evenmin als enkele andere mededeelingen in verband met nomenclatuur, classificatie, enz. Zijn belangwekkend onderzoek over den invloed van de suikertolerantie zal nog nadere contrôle noodig hebben. Dit alles zijn echter kleinigheden tegenover het zeer vele, dat de schrijver ons biedt. Het was een uitnemend denkbeeld, de verspreide artikelen, die meestal op eigen onderzoek en waarnemingen berusten om te werken en als boek uit te geven. Clinisch en meer wetenschappelijk is het reumavraagstuk een der moeilijkste, die wij kennen. PEMBERTON heeft ons op dit gebied een uiterst waardevolle bijdrage geleverd en het is mijn overtuiging, dat elk, die reeds studie maakte van dit onderwerp of diepere belangstelling voor het probleem van de rheumatische ziekten heeft, dit boek met groot genoegen en veel nut zal lezen.

J. VAN BREEMEN.

JOSE GUILLERMO LEWIS, *Por las Generaciones futuras*.
Panama 1929.

Deze publicatie bevat de vóórgeschiedenis, de documenten en de discussies aangaande de wetsvoorstellen, betrekking hebbend op „geneeskundig onderzoek voor het huwelijk” in de republiek Panama. Als gevolg van de groote verspreiding van venerische ziekten is in 1927—1928 een wetsvoorstel gedaan door dr. J. G. LEWIS, geneeskundige bij den politiedienst en afgevaardigde van het parlement. In 1929 is een antivenerische wet in eenigszins gewijzigden vorm aangenomen.

Het grootste gedeelte van het boek is aan opmerkingen en interviews van de pers gewijd en aan briefwisseling met verschillende collega's, die met naam en toenaam zijn afgedrukt. In een kromme wordt de beginnende daling aangetoond van het aantal positieve WASSERMANN-reacties in het hospitaal Santo Thomas, sedert de antivenerische wet in werking is getreden. Bij deze wet is een reglementeering ingevoerd. Dat de schrijver nog niet tevreden is, blijkt uit het eindwoord, waarin hij de bewoners van Panama aanspoort te ontwaken uit den slaap en minder onverschillig te staan tegenover de noodzakelijke maatregelen van sociale prophylaxis in hun jonge land.

M. A. VAN HERWERDEN.